

Adolf Hoffmeister:

OBRATNÍK KOZOROHA

I. DÍL: BÁSNÍK

BÁSNÍK NA MOTOCYKLU

– Znáte příběh indické princezny, která měla tak veliké pohlaví, že nikdy nenabyla vzdor své nesmírné a spravedlivé touze muže, a zemřela pannou? Je to nejhroznější osud, který může potkati ženu.

– Ano, je to jako přílišné bohatství, které je příčinou smrti hladem. Vidíte, sám pronášíte chválu normality. Průměrnost je základem štěstí. A štěstí je to, po čem lidé touží.

– Štěstí, ano štěstí je astrální úkaz, je to hvězda, možná že je to stín nešťastného, ale jest nehmatatelné a neuchvatitelné, štěstí, ach, štěstí je krásou života.

– Štěstí je druh pohodlí. Štěstí je buržoasní podnik, štěstí je kapří spokojenost. Kazí dobré mravy a kalí vodu.

– Proč

– Řeknete-li štěstí v lásce, nemůžete nevzpomenout hmotných, horkých obětí a nocí, třeba pod studeným nebem, ale v těsném dotyku s vášnivými slovy a nahýma rukama. A nešťěstí v kartách je křehké a chladné jak osud. Je přece zbožnější prohrávat sázkou, právě tak, jako nešťastně milovati a psát verše v zákoutí městských sadů, než šťastně se usmívat jak kruhoustý kapitalista, jenž staví peníze z překoceného banku do sloupců znamenitě důrazného kovu.

– Ach mlčte! Štěstí, štěstí, ach štěstí, a láska!... šeptal básník jako v divinaci, nehledě na cestu a zíraje k temně modrému večernímu nebi, kde by měly být hvězdy, anebo ale aspoň mléčná dráha, korespondující s touto bílou nekoneč-

nou silnicí, která se vlekla sešřelými předměsty k světelné, spíš tušené než viděné záři velkoměsta.

Rozhovor byl veden s motocyklu na motocykl, za pomalé jízdy, kdy k rytmu slov přidával se hukot pečlivých a přesných strojů. Jejich válce a šrouby, páky a rourky, ač zaprášeny, stály či pohybovaly se pomalu a jistě, jakoby neznaly smrtelnosti věcí lidskou rukou zrobených. Stroj kloktal jak dítě, které se včera naučilo samo si čistit zuby. (Stroje jsou tak naivní!)

Vzduch se skláněl a motory stichly! Jen počet gumových kol dával cestovatelům zakoušeti požitek pohádkového hrdiny v sedmimílových botách s gumovými podrážkami a podpatky.

U básníka který v autobrylích, nakloněn ku předu šeptal štěstí, ach, štěstí a láska, byla příliš prosaickým vyražením jízda na tak civilisovaném samohybu. Neboť chodci, kteří nesporně všichni se narodili již v tomto století, jsouce realistickými obdivovateli skutečností běžných a nejběžnějších, nemohli si zkonstruovat básnické prostředí anebo okolnost podobnou takové, aby básník zatoužil po jízdě na dvouválcovém, poněkud páchnoucím vozidle ať již to byl stroj New Imperial, Indian Scout či Powerplus, ABC, BSA, ČAS, ACE či AIS. Taková okolnost by nastala, kdyby básník, jenž ve stínu libového háje sváděl bílého anděla k milostným hrám, vykročit pojednou s květinou v ruce na ulici, kde stojí napsáno velikými písmenami, bílými jak ty lilie, DNES V NEDĚLI FOOTBALOVÝ ZÁPAS SPARTA v. MAKKABI.

U medicinae kandidáta naopak byl motocykl příliš poetickým a nesourodým zdrojem pohybu; neboť by se u medicinae kandidáta nejspíše předpokládala zdravá chuze.

Stroje kloktaly vytrvale a neděle se skláněla k zemi, aby spočinula v prachu všedních dní. Výletníci se vraceli z vý-

letů. Vlaky páchly a dívky znaveny polibky, tiskly čela na sklo. Bylo smutno a chtěné veselí skautů s mandolinou podobá se rozumné řeči opilého.

A na silnici v kotoučích prachu mizí vůz za vozem a mezi nimi i vůz básníka, jenž sní o štěstí, které je materiální, a medicinae kandidáta, jenž pítvá živé žáby a doporučuje křehkost neštěstí.

– Nevím, co je to, co se teď děje, uvažuje hlasitě medicinae kandidát. Je to život anebo umění. Nikdy nevím co je umění, či lépe řečeno, nikdy nevím, kde jedno začíná a končí druhé. Exquisitnost života se mísí s dokonalostí umění právě tak, jako primitiv s primitivem anebo amateuři obého. Má to oči, jako kočka, má to uši jako kočka, má to ocas jako kočka a přece to není kočkal Co je to? – Je to buď kocour anebo umění, je-li kočka kočkou, anebo životem, možná, že jediný faktický rozdíl mezi vším na zemi je v pohlaví a ostatek formelní malichernost, která se vyslovuje členy buď „ten“ nebo „ta“ nebo „to“. Ale vy jste bledý, co je vám? Nepouštějte se přece řídítek, co děláte – přerušil se MUC uprostřed svých meditací vzduchoprázdných jak teploměr a poděšeně se díval na básníka.

Básník na motocyklu zalomil rukama nad hlavou a jeho ústa šeptající slovo: štěstí, ach, štěstí a láska, sevřela se v křečovitém zápasu s přemírou bolestí v duši.

Než se přiblížil studující lékařství na dosah ruky, sjelo mohutné kolo stroje, (které se velmi podobá tlustým nohám nehezské slečny), s chodníka a po několika marných skocích, nárazech a komických pohybech, roztočilo se jako káča na zemi na plocho, odhodivši básníka vysoko ke hvězdám.

Stroj dopadl na zem, rozbil se snad a ztichl a současně s ním rozplynula se v prachu silnice stříbrná slza básníkova, která dopadla dříve než on k zemi, neboť byla těžká zármut-

kem a slzy jsou na zemi domovem, kdežto básníci mezi obla-
ky. Ale přesto se skácel i básník komický zkroucen na zem,
jakoby vypustil duši.

Za chvíli přišli lidé a odnesli poraněného a poraněný stroj,
ale slzu nenašli. Z těch zapomenutých slz se prý rodí perly
a proto jsou tak krásné a smutné pak na šijích nádherných
a ledově vášnivých královen v divadelních ložích.

Bylo již dobře pondělí ráno, když básník pootevřel oči a vzal
za ruku stařenku, která se ho ujala. Jeho oči a oči medicinae
kandidáta se potkaly. Bylo tolik smutného v nich jako může
být jenom v pondělí, když počíná týden sedmi všedních dní.

– Víte, řekl básník šeptem, já jsem se totiž zamiloval. Víte,
vy netušíte, co to je láska a co to je štěstí.

Medicinae kandidát rychle vstal, sedl na motor a odjel pryč.

DVĚ VĚTY S TEČKAMI

– Nevím, co to je láska a co to je štěstí, říkal si, když stoupal
po schodech do svého bytu. Otočil klíčem v zámku, zabouchl
dveře a krácel rovnoměrně chodbou s roztržitou rázností. Za-
mířil rovnou k oknu a dívá se na mosaiku dláždění, říkal:

– Nevím, co to je láska a co to je štěstí!

Na psacím stole ležela bílá lebka, dýmka a kniha, která po-
učuje lidi o útrapách života, bolestech, křečích a zármutku.
O štěstí tam neležela žádná učebnice.

Snad proto nevěděl co štěstí je.

– Chtěl bych, chtěl bych, říkal a nevěda, co by chtěl, byl za-
mklejším a zamklejším. Předměty vystupovaly ze svých roz-
měrů a staly se nechutně velkými, hmotnými a náročnými, jako
za nudných deštivých dní studia před zkouškami.

Každý člověk má svoje bolesti tajné i před sebou samým.
A jen v nejpustším okamžiku je schopen věnovati jim více než

odpor a energický vzdor. Vždyť v podstatě není lidí smutných. Jen smyslů zbavení a opilí lidé jsou nejsmutnější.

Ani v nestřežených chvílích se nešťastný patrně neraduje a netančí, ale daleko spíše vzlyká a hází po sobě slovy a modlitbami jako kamením. A když pláče, to je blíže smíchu, neboť pláč je již úsměv smíření, jenom jednotlivé slzy jsou závažím duše.

– Chtěl bych, aby mne někdo miloval, říkal a šel ulicí, potkal dva, tři přátele a šli tři, čtyři ulicí, hledíce kolem sebe.

– Vidíte, vše je jen chvilkové, život se skládá ze scén od grotesky po divadlo hrůzy. Teď již nemyslím, jako věrný přítel na básníka, který se potloukl na motocyklu a třeba trpí hroznou zžíravou bolestí, ale dívám se na dívky, které mne dráždí, ale neutěšují, poněvadž chci, aby mne někdo miloval.

A tiše, aby to neslyšel nikdo, si myslil

– Nevím, co je štěstí, nevím, co to je láskal

Zašli do vinárny Bílá hvězda (White star), kde tlusté ženy v krátkých sukních je vyzvaly k tanci. Cítil, že se ho dotýkají břichem a když se dotkl jejích prsů, dostal chuť se opít. Pil velmi mnoho, hrál na klavír ve vinárně a strhl záclonu z červeného plyše se zlatými lupeny.

U politého baru nahmátl její ruku. Byla tlustá a bílá. Tak vypadají ženy bez poesie. Jeden z přátel stál na židli a řečnil:

– Kdyby nebylo básníků a kulturních veršů, květině krásných, nebylo by krásných žen vůbec. Ženy jsou z představ a snů. Ženy nosí vsugerovanou nádheru.

U politého baru nahmátl ruku nekrásné ženy, takové, jakou vidí člověk, jenž nečetl a nenapsal ani jediné slovo. Proto jí dal papírové peníze do punčochy. Říkala mu, že jej miluje, dal jí tedy poslední drobné a vyšel z vinárny. Ulice se poněkud

houpala a lidé buď byli daleko nebo blízko od něj, ale jak byli blízko či daleko nemohl odhadnout.

Tloukli se ulicemi a vinárnami, pili a kupovali si u pouličních prodavaček jídlo za několik malých penízků.

Jednou se navrátíš tam, odkud jsi vyšel, ať je to prach a popel, ať je to tvůj pokoj s klavírem. Je starší a smutnější od té doby, co jsi jej neviděl, ale vše je tak jedno, tak nesmírně jedno. Bylo zbytečné se opíjet a zbytečné je teď se již neopíjet.

– Chtěl bych mít svou lásku, říkal medicínae kandidát a usedl k pianu s černobílou klaviaturou.

Namluvil si dívku, Eva se jmenovala, a chodil s ní do biografu. Také jí jednou koupil střevíce a punčochy za peníze, které dostal od otce na zápis. Měla hnědočerné vlasy, poněkud velká ňadra, ale hezkou hlavu, jako venkovanky mívají.

Říkala mu, můj drahý, ale bavila se jen o povrchních věcech, které jej nezajímaly. Myslel, že je život hlubší. Mladí lidé se v tomto směru velice klamou, život je jen nebezpečnější, t. j. hrůznější, anebo pohodnější jako počasí. Nudil se s ní velmi často (ač nemohl býti bez ní) a byl přesvědčen, že si ji nikdy nemůže vzít, poněvadž byl ze zámožné rodiny a ona nebyla ani hezká, ani dobrá, ani ze slušné rodiny, poněvadž byla nemanželskou dcerou modistky. Byla zaměstnána ve velké drogerii. A proto říkal velice často mezi svými přáteli

– Proč bych si ji nemohl vzít, ne, vždyť to nerozhoduje, co řeknou lidé a rodina, člověk si staví život sám pro sebe. Nevěděl, je-li to egoismus anebo revoluce.

V biografu je prostředí nejschopnější pro citové důkazy. Díval se na plátno a koupil své dívce za 2 K sáček bonbonů. Modrých, žlutých a červených. Vzpoměl si, že je ani nejedla.

Druhý den nepřišel a nedostal dopis. Předpokládal, že je slušné se omluvit a říci něco o tom, proč spolu chodili celé

dva týdny a proč již nebudou spolu chodit dál. Myslí, že to tak musí být.

Zašel tedy do drogerie si koupit prášek proti nějakému hmyzu nebo jed na myši, vždyť to musilo být zřejmě něco, co naprosto nepotřeboval. Stála za pultem a usmála se na něho. Řekla:

– Víš, zlobíš se na mne, můj drahý, ale nezlob se, nebudu již taková. Pojď, poslyš, půjdeme spolu dnes večer někam, někam - do nějakého pokoje se pomazlit.

Nebyli spolu dosud nikdy blíže než v polibku. Vzal ji za ruku a chtěl říci sbohem, ale řekl jen:

– Ano.

Nevěděl je-li dobrá a hodná dívka, která jej miluje, anebo lehké.

Ale pomalu se Eva z drogerie měnila v Evu z ráje. Přestala být jen tak děvčetem, které na cestě z Areny si namluví lecjaký pán. Stávala se neskutečnější a pro medika počala být milenkou jen v tom slova smyslu. Myslel na obě Evy, ale když myslel o lásce jen na druhou.

Odpoledne se učil chemii, je to destruktivní věda. Rozkládá vše na maličkosti a ničí veliké a krásné. I slunce i nebe je složeno z malých věcí. Vše je z maličností. Napoleon i Danton by se dali analyzovat a napsat v řady písmen mrtvých jak příručka exaktní vědy.

Byl nespokojen a nešťasten. Myslel na vše, co dělal a to je známka úpadku dobrých stránek člověka. Myslel-li na to, že si bere klobouk, hůl a rukavice a že půjde do hotelu s dívkou, která se svlékne a bude nahá. Snad i vlasy si rozpustí a až se bude oblékat, dá ruku jistě na oči a řekne si: proč to bylo? Věděl, že jej nebude milovat z lásky. (To snad již sám ji začal mít rád.)

Točil klíči v ruce a slabikoval: má mne ráda, nemá mne ráda, má, nemá, má, nemá...

V otevřených dveřích se setkal s básníkem. Byl bledší než jindy a měl modrou kravatu. Tak dlouho se již neviděli.

– Přišel jsem ti vyprávět o lásce. Ach, štěstí a láska, člověče!

Vrátili se a usedli ke stolu. Medicinae kandidat uložil klobouk a hůl a těžce dosedl, klada si tím důraz na myšlenku, které končila slovem: nemá.

Básník s očima plnýma lásky vypravoval o dívce, která měla bledé vlasy a modré oči a malá ňadra; vlasy tak bledé jako mívají dívky na plovárnách anebo o žních. Když se s ní poprvé viděl, padal venku již třetí den sníh. To ještě nevěděl, co to je veliká, vysoká láska. Ona měla i na šatech květiny a její štíhlé ruce se pohybovaly v rozmluvě ne příliš a ne příliš málo. Básník se zamiloval.

Medik naslouchal trpně, ale trochu spokojeně, neboť odložil papír, jež až dosud trhal a díval se pozorně do neznáma, zřejmě zaujat vypravováním. Pokoj byl veliký pro tuto rozmluvu a z ulice sem občas doléhalo ticho města.

Básníková láska zpívala v dopisech jako zpěvný pták barevných křídel. Vlnila se jako záhon květů. Jmenovala se Helenka a myslila, že když je z města musí milovat venkov, poněvadž je morálnější.

– Vyvracel jsem jí to s radostí lásky vítězné – vyprávěl s nadšením básník: Venkov, venkov, říkal jsem jí, venkov je blaseovanější a tvrdší. Je tam více boha a méně neštěstí. Pro lidi dnešní je město básní a nikdy venkovanka s bosýma nohama, které láska je lhostejným chlebem, která ve štěstí rodí, žije a umírá, nevěříc v útrapy vytříbených zármutků velkoměsta jako je podvod, nevěra, nemoc, náboženství a politika. Měs-

to, zpívejte básníci, ne pro jeho vzhled stovžatosti rozumu, ale pro jeho hlubší a citovější náplň. Lidé ve městě, slečno, jsem jí řekl, jsou schopni větší lásky.

A tak jejich láska plynula před trpkým úsměvem medikovým až zajímavě skončila v posledních dnech, – zmlkla a pokoj vstal v celé výši 3 metrů. Štěstí a láska! zvolal básník a dokončil.

– Jsi hodný a šťastný, řekl medik bez zájmu a myslil na dívku, která jej prosila, aby s ní šel dnes večer.

– Já ne! Já ne! Musíme se zase jednou projet bílou silnicí. Rozkrojíme svět velikou rychlostí a snad v sobě vzkřísíme trochu lidštější naději. Mém dívku, ale nejsem myslím zamilován, snad to nedovedu. Kdyby mi však byla nevěrnou, zabil bych ji. To je všechno tak záhadné, co se s člověkem děje. Poslyš, přijď zítra ráno pod mole okna, vyjedeme si na výlet. Jenom kdo uteče, vyhraje!

Podali si ruce a šli třemi, čtyřmi kroky ke dveřím. Básník vzal za kliku, otočil se a přistoupil docela blízko ku svému příteli. Jejich obličej se skoro dotýkaly, oči visely v očích a básníkova ruka nervosně trhala knoflíkem medikovým.

– Víš, včera, včera spala se mnou.

NALEZENÁ PERLA A ZTRACENÁ MILÁ

Oh, jak fantastická věc je perla, nalezená v prachu silnice! Chodec, který ji zvedl, měl klobouk černý a v ruce hůl. Zvedl kulatou perličku k chladnému paprsku slunce, nesměle nemocnému chlapci, který po dešti vyskočil z mraků. Slunce si zahrálo s barvami na perle a chodec se usmál přívětivě a krásně šťastím, které v lidech stojí před estetickými věcmi a po dešti je zakleto pravidelně v přírodě. Nebe se trhlo a kapky deště se leskly na listech, ale perla byla skutečnou

perlou, takovou co vykupuje šíleným milencům noci lásky u hrdých zpěvaček a frivolních ballerin. Vzpoměl si na rudý samet opery a těžkou oponu divadelní, jež po sehraném snu utají komedie šaten. A na listech se perlila rosa deště; zdravá ňadra přírody dýchala z hluboka.

Chodec zvedl perlu do slunečního paprsku a zálibně se usmál. Byl malíř a město s mrtvým mládím leželo za ním, na čele dvě hluboké vrásky zmizely a básnická nálada plavala kolem dokola.

Dokud nebyla přerušena trubkou dvou motocyklů, které zarazily na tři kroky před ním, v posledním okamžiku.

– Pitomče, stojíte uprostřed silnice, mohli jsme se zabít. Koukejte se vyhnouti

Muž, co našel perlu, neodpověděl drsnou řečí, kterou spolu hovoří pěšák a jezdec, ale zvedl ruku s klenotem a pravil:

– Našel jsem tady v šedivém prachu silnice krásnou perlu.

– Ukažte! Skutečně je dokonalá a velká. Máte štěstí, pane!

– My máme smůlu! vmísil se do řeči básník se svého motocyklu a rozhlédl se udiveně kolem. Zrovna zde jsem se před měsícem potlouk'. Spad' jsem s kola, poněvadž jsem myslil na lásku!

– Já jdu pomalu světem, ani mne hvězdy nevedou a lásku jsem zakopal do malého hrobu. Jdu do ciziny, hledat štěstí. Nechci víc, než žít a vidíte nejsem hříšník, dobrý bůh mi stele cestu perlami. Slza, kterou jsem našel! Kdo ví, kdo ji v oku choval, kdo ví, který cit ji zrodil, třeba je to slza lásky, slza smutku, slza viny, slza vděčnosti či slza vzteku. Sbohem, pánové, nikdo to neví, jen bůh to ví, a sejdeme-li se jednou, kde pak ta slza již bude.

Chodec šel dále, měl černý klobouk a v ruce hůl, ve druhé perlu. Jeho bledý ostrý profil, profit Napoleonův, mizel v zatáčce silnice a motory obou přátel mu zabubnovaly na cestu.

– To bylo zvláštní setkání, pravil básník, když usedal na mezi a řezal nožem chleba. Medicinae kandidat se díval k nebi, přibit k zemi jak Kristus ke kříži. Po pravici i po levici mu kvetly květiny.

Myslíl si, nebe je vysoké, modré a jasné, nikde neletí aeroplan, jen tu a tam vlaštovka. Snad je venkov zdravá dívka s bílými zuby silničních patníků, se zeleným, kvetoucím klínem hor. Ve městě láska končí hotelem.

Ubohý básníku, ubohý, že ještě miluješ. Měl jsem žít s Evou, měl jsem ji milovat, ale zůstal jsem doma a četl v knize. Čekala, snad i plakala, snad sebe sama pomilovala, bylo by to bývalo stejně smutné.

Vstala a čistě stroj si broukal: – Ty, ty můžeš být šťasten, tvá láska vyhrála, ale já, já jsem vlastně ubohý. Vlastně já jsem ubohý. Co pak nyní Eva dělá? Krmí v kleci kanárka, kanárek zpívá a Eva pláče? Zda-li pak mi Eva píše psaní a slibuje lásku dětsky roztomilou? Co pak nyní Eva dělá?

Po zemi lezl malý brouk. Vítr se opíral do korun stromů a ty šuměly. Bylo chladno. V dálce silnice se objevil automobil zvedaje oblačný prach. Seděl v něm pán a dívka. Líbali se v 80ti kilometrové rychlosti. Automobil střelil okolo, ani se v oku na sekundu nezastaviv, ale přece se vrhl medicinae kandidat za ním, jakoby jej mohl doběhnout. Po sto krocích zůstal stát, jak býk po ráně torrerrově. Básník vyskočil na nohy a díval se udiveně kolem.

– Co se stalo, Karle?

– Ale hovno, řekl ramenatý člověk, vraceje se ke svému stroji. Zaotálel, snad chtěl vše vysvětlit, ale pak řekl jen, jed-

me a oba se mlčky rozjeli čtverci polí a luk, alejemi švestek a jabloní.

Potkávali auta, vozky ospalé na kozlících a chodce, kteří kloví za jak malými cíl šli pěšinou a vedli za ruku ubohé děti, které se nudí až k smrti na procházkách.

První domy a fabriky se nořily ze zelené země a civilně volaly sty písmen a plakátů.

– Víš, čím to byl automobily ptal se medik.

– Ano, továrníka G...

– Dost, vím to také, ale víš, kdo v něm seděl ještě?

– Nějaká dáma, která jel líbala.

– Byla to moje Eva.

– Což ty miluješ?

– Ne, teď snad jen nenávidím. A vůbec to je má věc. Zaryl se do sebe jako rýč do hlíny. Zbytečně přehodil několikrát rychlost a rozruchotil prostor na plný plyn. Hrr, stroje poskočily jak od řetězu utržení psi.

Zase se krajina měnila, železniční trati se křížily, telegrafní tyče s vrabčáky hučely u silnic a první elektrika zazvonila mezi nebem a zemí nepřipadnou připomínkou kultury. Kultura je dnes odiosní slovo, poněvadž se jí mýslí obecně jen stroj a železo. Jako ta elektrika.

– Buď jí zabiji anebo vyhraji lásku, slyšíš, jedu jí hledat kraj světa.

Potom se rozešli.

LÁSKA VÍTĚZNÁ

Láska je předmět denní potřeby, snad je to věc opotřebitelná, snad uživatelná, ale je lépe říci, že je mocná a slavná. Nejlépe pak se hodí přísudek krutá.

Básník a Helenka se milovali jak člověk člověka, zvíře zvíře, ryba rybu, pták ptáka. Bylo to tak prosté a přímé, naivní jak jen převzdělaný člověk smí být, naivní v prostředí sporů o kapitalismus a snů o komunistické spravedlnosti. Mluvili lyricky jak Apollon dvořící se Afroditě, malými dárky si vyvolávali dobrotivé úsměvy a vděčné polibky a jejich těla hýřila oddaností a měkkou citlivou láskou pružných a ladných pohybů, vášnivých úsměvů a křečovitých radostí. Svět se buď točil anebo stál, lidé buď umírali nebo vstávali z mrtvých. Jim bylo lhostejno lidské dění a to je hřích lásky. Egoismus a lakomství člověka milujícího stojí nad propastí osamoceností. Hle, útěk milenců ze zástupů lidí do tichých sadů je malým poklesem proti mravnosti a řádu, ale negace lidstva pro jednoho člověka je smutek těžkého provinění.

Najali si pokoj za městem u blátivé aleje višní, v zahrádce pěstovala domácí okurky a za oknem kvetl jí rododendron. Byla stará tlustá a přimhouřila obě oči, když bylo příliš slyšet hubiček. Měli tam svůj ráj. Slunce svítilo pod oponou obláčku a když letěla veliká vzducholod', tleskali jako děti a líbali se. Byli tak sami, tak šťastní bez lidí a když se zšeřilo, rozsvítili petrolejovou lampu uprostřed stolu a poslouchali jak brouká jako pohádková babička. A potom jednou uchopil ji v pase a láska je zlomila jako dvě květiny. Z nejtíšších nocí vzplane i divoký sen. Měla dlouhé bílé nohy, krásné jak laň smutných němých očí.

V tom někdo zabušil na okno a než jejich ústa se odtrhla, vrazil do dveří básníkův přítel - medicinae kandidat. Stála zde krásná překvapením, ale nikoliv studem, a básník šel mu vstříc. Uprostřed stolu broukala žlutá lampa. Stála zde bílá jako sen. Medik měl tvrdý límec a nějakou temnou vázanku.

– Dostal jsem zprávu, kde je Eva. Ujela s tím továrníkem tenkrát do Paříže. Znáám hotel, kde bydlí a jedu do Paříže. Ztratili všechen podivný pocit rozpačitosti a sedli si ke stolu

jako tři lidé, které zajímá tatáž věc. Medik v kabátě, básník rozrucuhán a dívka. Dali ruce na stůl a hovořili.

– Neviděl jsem tě tak dlouho. už ani nevím si vzpomenout na příhodu s automobilem na silnici tenkrát.

– Je to neuvěřitelné, říkála básníková milenka, že máte rád dívku, která vás nemiluje.

– Nemám ji snad rád, nevím, ale musím ji najít; snad se pak stane něco, co vás překvapí. Je to obyčejná holka bez tradiční cti v rodině, bez předsudků společenských, bez perverse počestnosti, oh, byla tak podivná pro svou všednost. Najdu ji. Přišel jsem, abych vám řekl: pojedte s sebou. Musíte jet se mnou!

– Ne, ne, my

– My nemůžeme.

– Proč?

– My budeme mít dítě!

S nebe padají neviditelné kameny, které zavalí srdce.

– Ach tak, ach ano, ach ne. Já vím. A po chvíli zase řekl:

– Tak sbohem. Pojedu sám, najdu ji a možná že jednou taky budu mít syna.

(To neměl již říci.)

Podali si všichni ruce s za chvíli v třešňové aleji mizel půlnoční chodec. Helenka a básník si padli do náručí. Potom se Helenka oblékala a básník naslouchal šumění stromů, podupáváje pochod, který by mohl být pohřební.

Přitulili se k sobě a když se ohlédli, spatřili čtyřboký dům, bílý jak kostka cukru uprostřed měsíce, mezi černými větvemi višňí a měkkým blátem kráčeli k jarní záři ohromného města,

kde tou dobou v divadlech končily opery, dramata a frivolní frašky, a ve voňavých automobilech krásně oděné dámy bezstarostně si odvážely hosty k hostinám. Veselé holky a bohémští flamendři na ulicích hvízdali na ospalé drožkářské koně. Smírnější a čistší byla tma velkoměsta, opilá alkoholy a kořalkou nejrůznějších kvalit, než pěšina k poslední elektrice, kterou kráčel básník s Helenkou, rozvráceni starostí, co se to děje jemu v srdci a jí pod srdcem. Električka zazvonila a drancila předměstskou ulicí jak ohnivý kůň. Ohlédli se. –

Víš, ty osamělý domečku mezi zelinářstvími hlavního města, co to je láska? Víš, proč lidé jsou spíati bolestí až k smrti krásnou a prudkou? Je-li pak láska božská anebo lidská? (Je tak krásná a hrozná, že spíše lidé by se jí mohli chlubit.) Víš domečku, co to je láska dvou městských duší?

PADAJÍCÍ HVĚZDA

V rodině počestných měšťáků, jako byli rodiče básníkovy, působila zpráva o nemanželském dítěti jako blesk. Nezlobili se ani, ale strnuli, bylo to tak nepochopitelné a nezahladitelné jako Kainovo znamení. Rodiče Helenčiny seděli v jídelně a plakali. Otec básníkův stál proti nim a nevěděl co říci. Proto tehdy rozbil starožitný talíř.

Potom nastaly dni pláče a zármutku. Mlčelivá napjetí zahradila cestu k rozhovorům, pokoje stárly, otec churavěl a matčina slova se hranila bezmocným ubohým vzdorem. Básník cítil, že zabijí.

Netěšilo jej býti doma. Vybral si svůj podíl v rodině a odstěhoval se ven, mezi višně do domečku, kde mělo být jeho štěstí. Helenka s velikým životem chodila pokojem a nepořádek jejich domácnosti rostl v stagnaci radostí. Nebylo pohodlně v hnízdě. Helenka se mu zdála ošklivou. Rodiče mu řekli, že

je to holka a její maminka tolik plakala, ale otec ji nechtěl již spatřit. Byla ustavičná mračná bouřka na nebi a v matčině lůně spalo děťátko.

*Hajej, dadej,
můj malinkej.*

Jednou Helenka rozbila petrolejovou lampu a mohli uhořet. Seděli ten večer po tmě. Venku bílá noc se závoji šla kolem a potom visela jako oběšenec s nebe.

Myslíl na ztracenou rodinu a rostl v hrozného reformátora světa. Ale pak se zasmál sám sobě. Vždyť revoluční sny sní již mládí dvacet, třicet let a ještě nikde nepadla rána. Byl sám také líný nabít revolver a vystřílel jej zemřít. Ne, že by byl bázlivý, jako lidstvo v davu, ale že nevěděl dobře, proč být dobrým a proč přebourat svět. Zákony byly jej tak nesmírně vzdáleny jak hora Fudžijama. Také vláda, moc, daně, organisace spořádaného života a konskripční arch, to vše bylo tak maličerné a zbytečné, že to nestálo za víc, než ohrnutí dolního rtu. Venku hvězdy nad višněmi svítily a v srdci tma jak v tunele. Láska jím projela, zbyl jenom kouř, který jako smutečné fábory vyvanul z otvoru loudavě a unaveně.

Myslíl, že by měl něco říkat o budoucí rodině, o štěstí nad kolébkou a o vlasech Helenčiných.

Ale plénková nálada praktických hospodyň jej zarazila při prvním slovu; a ruce mu klesly do klína.

S lidmi nelze počítat k děláni revoluce, jsou příliš a příliš málo zkažení. Všichni jsou maloměšťáky anebo pozéry, není střelbitých talentů slova, není Dantonů a Desmoulinů. Všude se kupčí a hnije.

Ach láska, ach štěstí, říkal si a položiv rozpálené čelo na okenní tabuli vyčítavě bubnoval na skle. Otec měl brýle a byl tak dobrý. Nemohl pochopit, že mládí je tak zkažené, že do-

vede milovat bez dovolení. Byl tak hodný a udivený, že zhrubl a říkal venkovská slova až se měkce, měkkounce rozplakal. Matčina sobecká láska zemřela a z těla vylétl černý hněv, nikoli bílá holubice. Je tomu již 3 neděle co stál u dveří naposled doma. Neřekli si ani slova. Matka bouchla dveřmi vedlejšího pokoje a otec se díval na něho jako vdova.

– Víte, to byla láska nepřemožitelná, šeptal než vyšel. Neřekli si ani slova.

Potom vzal místo v redakci zbytečného deníku, kde psal lokálky ze soudní síně a unaven, bledý, chodil domů, přemýšleje celou zablácenou cestou poesie předměstí, o vydělaných penězích, účtech a dluzích.

Helenka se těšila ze svého mateřství a zhrdla. Nedovedl si ujasnit štěstí být otcem a nechápal co se vlastně kolem stalo. Během několika dní se proměnil jeho svět.

Rozmanitost dějepisu světa, který se učil ve škole, se obrazila v jeho životě. Stručné etapy nejpodivněji motivované se sledovaly nikoliv ve vzestupné křivce, ale v rozbouřené vlnovce, rozbouřené jak rytmus pochodu, co bubnoval na skle.

– Helenko, Karel – medik, odešel. Šel hledat štěstí do světa. Uvidí sta zemí a štěstí nenajde. My uvidíme věčně stejné silniční bláto či prach a najdeme štěstí?

– Mlč, neuvažuj, miluji jen své děťátko, a dej na plotnu vodu na čaj. Budeme večerět. Za dveřmi bude mléko od mlékařky.

Vyšel a přinesl noviny. Myslíl nad jejich okrajem, nad okrajem propasti světa, že přišla na zem nová dekadence, smutek, jenž v štěstí nevzeplá a že čistá láska muže a ženy je smrtelné a marnivé. Je to humaní plodit a rodit děti takovému světu nelásky a beznaděje?

Když usínal políbil ženu a venku spadla s nebe hvězda. To byla hvězda naší lásky, myslil si.

OBRATNIK

– Slyšíš, nemiluji tě, již tě nemiluji, vůbec nemiluji I křičel ve dveřích a vyběhl ven. Svobodně zadýchal a dal se ke městu. Neslyšel jak za dveřmi pláče, jak se jí jasně v očích bílá záře hrůzy, vždyť kdo ví snad dnes, snad zítra, do 4 – 5 dnů. Zavolala starou tetu, která přišla na pomoc a uchopila její ruku. Stará tetka měla obličej jak z hedvábného papíru umačkaný a vlasy stříbrné a zkušeností tak smutné, že byla moudrá a trpělivá. Pohládila Helenku po vlasech a počala jí vyprávět jak malému dítěti pohádku. Byl jednou jeden král, co měl tři dcery a ta nejmladší byla ta nejkrásnější a jmenovala se Helenka.

Pohádka pomalu šla, naivní a uplakaná od úst k duši, a Helenka třebaže neposlouchala, mysli o krásných věcech, co tiše zvoní. Snad to byly šperky, snad šnůra perel na bílém hrdle mrtvé paní.

Zatím šel básník mezi domy a stromy, jak roztát bleskem, jak spálen ohněm, kdysi nebeským. Andělé, andělé, proč po ulicích nechodíte a lidi netěšíte? Proč místo vás nevěstky tudy chodí a nešťastné lidi k sobě si vodí a říkají jim miláčku, maličký, hochu můj!

Básník propil již mnoho peněz když se zastavil u staré holky, co měla červené oči a hlas vyšeptalý jak řetkvička a volal jí hlasitě do tváře:

– Fricko, nešťastná Fricko, slyšíš nemiluji tě, nemiluji tě, vůbec tě nemiluji! Fricka se dala do smíchu.

– To já dávno vím, starej blázne, co pak my kašlem na lásku, má-li kluk prachy. Na lásku kašle již každý.

Básník si uvědomil, že je noc, že na věži i v noci hodiny jdou a uniknout nelze jako dým, co stoupá z komínů. Co dělat, co

dělat? Nyní by chtěl letět balonem vysoko nad světem a být v pustém nebi sám.

Křížem krážem prošel znaven znaveným městem a v očích lidí vyčetl všechnu bezstarostnou bídu i příšernou lakotu země. Když otevřeli ráno první kavárnu, šel si zahrát billiard.

Myslíte, že byl zlý, když nevěděl, že žena právě v bolestech počíná nový život dávati světu. Co dělat s láskou, která umřela? Co dělat s životem, který už nudí? Nemyslíl nyní na nic než úhly odrazu a když popíjel černou kávu, mnul si oči a díval se k řece jak tam loďky s rybáři stojí. Hrál dobře a vyhrál několik partií. Právě když platil a říkal panu vrchnímu o cigarety, narodil se mu syn. Kdož pak to ví co se děje na světě.

Svět kulatý

rys tu pije,

tu je kára

ten tu ryje.

Toče holí ve vzduchu a děláje z kouře modré kroužky, vracel se po nábřeží, snad domů, snad někam, kde ještě nikdy nebyl. Vracel se.

Potkal několik známých, které neviděl dobře půl roku. Věděli o něm, že žije se svou láskou, věděli, že byl z toho skandál ve společnosti, ale mladí sebe tradicionelnější a sebe konservativnější, pochopí takový skutek jako možný. A obdivují jej.

Vyprávěli nové vtipy. Hvízdali nějaké písně. A když usedli s ním, cizincem v rodném městě, v lavicích university, bylo mu úzko jako v kleci. Již tak odvykl kázní mezilidské! Profesor nezajímavě předčítal stati o zákonech, které se týkaly nejvzdálenějších odvětví průmyslu a železnic v obchodním právu. Profesori jsou vždy nezábavní za katedrou, ale posluchači se někdy dají uchvátit až k nadšení několika slovy, která vy-

padla z kontextu právní přednášky. Dnes byla taková hodina. Pozornost se napíjala, ale básník se nudil.

Po přednášce pozval je k sobě. Nemyslel na nic, na ženu, na dítě, které se mělo narodit, na formu společenských mravů, zdálo se mu jen, že musí naplnit svůj byt hlasy těchto lidí, aby je ozvěna vracela několik dní, aby v pianu rozezvučely se struny a dlouho ještě hrály píseň o věčném přátelství.

– Jak se jmenuje tvá paní? zeptal se pojednou, u posledního 2 patrového domu na kraji města, jeden z přátel s tvrdým kloboukem.

Básník se zarazil, řekl sice – Helena, – ale marně hledal čeho se chytit jak dokončit tento hovor, co si představit, že se teď stane. Nevšimli si toho a druhý rýmoval s úsměvem člověka, který vlastní leností vyhrál bitvu u Pyramid:

Hele na to

Helena to!

a ostatní se smíchem zabočili kolem zahrady bohatého statku, kde slunce se oslnivě reflektovalo v pařeništích.

– Já mám děvče, které se nikdy nemění,

je ze předu Anna

jak ze zadu Anna,

vykřikl malý Němec, jistě žid, bystrých očí, co nerozuměly vůbec přírodě.

– Židi začínají vždy všechno od zadu, vid' Roberte. Robert se prý nejdřív narodil a pak se teprve jeho maminka vdávala.

Básník nevěděl co se děje. Kolem něho hýřilo mládí v lidech a přírodě městským vtipem, a fauni s nymfami jistě se skrývali v zelinářských ohradách. než přejdou lidé, aby pak na syringy zazpívali ironickou romanci o panenství jitra.

– Haló, básníku, vezmi nohy na ramena a utíkej říci své paní, aby nám přichystala snídání, že máme hlad jak mládí. Jako

by rázem vše rozkvetlo, jakoby polnice roztrhla mračna, slunce se narodilo či sen se probudil, tak rozsvítilo se štěstí po obzorech a básník volal:

– Tamhle je můj byt. Vidíte, hoši, tamhle je můj byt s mou ženou, do které jsem se znovu zamiloval.

A všichni se rozběhli třešňovou alejí, hvízdající a volající jako školní výlet kvintánů. Kvetoucí květiny stlaly jim cestu a nohy narážely vesele na zem v rytmu zázračného slova: mi-lu-je-me.

Dvěře se rozletěly dokořán. Stará teta vstala od šicího stroje. Zamávala rukou a šeptala vstříc rozdováděnému hloučku. – Tvá paní zemřela. Před dvěma hodinami zemřela i s děťátkem.

Básníkovi vypadla z ruky hůl. V prvním okamžiku jej napadlo, že řekne:

– Tak to zas pojdte jinam, tady by nebylo útulně, ale pak vynaloživ všechnu sílu na tuto myšlenku upadl na židli. Uhodil se do čela.

Přátelé se počali rozcházet beze slov. Uráželi v chůzi holemi květinám hlavičky. Jenom jeden osamocené hvízdal.

Za nimi stál bílý dům uprostřed polí. Slunce hrálo a motýli i ptáci lítali obloukem okolo okna, kde spala mrtvá maminka, prostovlasá a bledá s bílým děťátkem po pravé straně. Po levé klečel básník.

ÚSMĚV MRTVOL

Několik dní chodil na malý hřbitov s akáty a hrobečky jako stáda ovcí. Zdálo se, že se chvějí zimou. Květiny sem lidé nenosili, poněvadž na ně neměli, ale za to tu bylo planých růží a svlačce celá houští. Od hřbitova vedla cesta ke městu. Kolem ní stály telegrafní tyče a nad bývalým lomem viselo vyprané prádlo. Když přšelo bylo tu bahno a na hřbitově slzely stromy. Modlival se se šeptavými rty a jeho černé šaty městského střihu byly jediný stín na veselém hřbitůvku. Tři kroky od něho starý pán ošetřoval hrob, kladl naň umělé květiny z papíru růžového a modrého, a zapaloval každý den na chvíli v lucerně ohýnek vzpomínek.

– Ztratil jsem ženu, říkal, byla to hodná paní. Hodná, moc hodná. Podváděl jsem ji za mlada s děvčaty a potom jsem ji huboval pro špatný oběd. Ale rád jsem ji měl. Byla to hodná žena.

– Ale co má člověk učinit, je-li vinen smrtí? myslil si básník. Má jít k soudu a říci: já ji zabil? Nikdo by mi neuvěřil, poněvadž by nebylo nejhmotnějších přirozených důkazů. Spravedlnost soudů a existující pojem práva na zemi, to je blbost. Má jít a zabít se, odsoudí jej veřejné mínění pro sebevraždu, má jít a hýřit, morálka se pohorší a má se stát poustevníkem, ne, to je proti bohu? a hlasitě říkal: pane, vy jste také sám, co budete dělat na zemi?

– Budu chodit sem zapalovat ohniček naší mamince a tu a tam na ty kytky ušetřím. Ale v dešti rozmoknou a jsou pak ošklivé, snad nebude zítra pršet.

– A nenapadlo vás, říkal tvrdošíjný smutný pán v černých šatech, že láska není nesmrtelná?

– To je moc učené, to je moc básnické, pane, pousmál se dědeček – život je prostší a čistší, než mladí lidé si myslí i když je romantičtější, než si vůbec dovedou představit. Láska umírá častěji než člověk a také častěji se narodí. Vznešené vysoké ponětí o lásce, o člověku, to se tak mluví a píše. Pane, byl jsem v devatenáctém roce ve Francii, prošel jsem pěšky ze Soissonu do Remeše, to byla křížová cesta. Viděl jsem co lidé dovedou. Víte, homo sapiens si nezasluhuje humanitních a socialistických snů. Člověk, každý člověk je něco mezi vrahem a zvířetem. Byl jste ve válce, pane?

– Ne, nebyl jsem, přiznával nesměle básník, byl jsem mladý a pamatuji se tak málo na ty hrozné dni.

– Vidíte, všichni lidé, co byli ve válce, všichni vojáci, a jejich otcové, děti, žehy, milenky, kteří jim dovolil jít do pole, všichni jsou vrazi, každý voják je vrah, předurčený vrah. Kolik to bylo milionů vrahů! A teď třeba sedí a soudí živé nešťastníky, co zabili z lásky nevěrnou milou.

– Věřím ve velkou revoluci, řekl pojednou básník uprostřed hřbitova krásných duší, dosněných snů a mrtvých lásek. Ve stromech hučelo a počínal být večer. Starý pán s kloboukem v ruce mluvil jako řečník ke spořádaným řadám hrobů, jako člověk, kterého opustili živí a on utíká se k věčnějším, němým posluchačům.

– Snad, snad by to bylo krásné, ale prosím vás, mně je 60 let a když jsem byl tak stár jak vy, mluvil jsem o revoluci. Myslíte, že se jí dočkáte vy v 60ti letech. Proroctví básníků se dnes již nevyplňují a pak není aktivity v lidech; řekněte kolik muničních fabrik, kolik pevností, již vyhodili do povětří ti mladí kučeraví lidé, co vypravují o budoucnosti. Pohádky pane, pohádky byly ještě před sto lety pravdou, dnes už jim nikdo nevěří. Dnes se nevěří ničemu, ani lidem, ani botu. A to je konec,

pane. Bez viny není velkých věcí. Já v mládí jsem chodíval do kostela a klečel na mramorové podlaze u barokních oltářů s voskovými svícemi a cítil jak chladnou vůni chrámu provívá věčnost, ano věčnost a nesmrtelnost. Já ještě věřil v boha, pane, byl jsem lepší, než vy!

A dědeček rozhorlen samomluvou, neboť básník snad jej již neslyšel a mrtví vědí vše, odešel ze hřbitova podupáváje holí na cestě k rozžatému městu, na cestě vroubené telegrafní tratí, která hučela bursovními zprávami a čísly.

– Byl jsem lepší než vy! opakoval si co chvíli.

Mrtví v hrobech se usmívali šeredně znetvořenými tvářemi, jim bylo marnivostí zdáti se krásnými. Povznešení a pohrdaví odcházeli umírající z náručí nejdražších, lhostejni zklamáními života. Neboť vše zde již bylo, není nic nového. Mrtví v hrobech se usmívali a živí obkreslovali hrdě minulost, napodobili zašlá staletí a po smrti se šeredně znetvořenými tvářemi usmívali.

Nic není nového, nemůže býti nové umění. I věčnost je minulá! – Básník šel hodinu po dědečkovi touže cestou, viděl v oknech svítit a prosté lidi prostě večeřet, kojit malé děti s hrdostí matek a kouřit otce z dýmky s pocity pracujícího člověka. Dočtené noviny o zápase proletariátu s kapitálem ležely na stole a zatím co bohatí prznili své štěstí neláskou, chudí byli vyučováni nenávisti. Ale na noviny nikde v rodinách nemyslili a když docházel do města, shasínala již světla v domech, lidé šli spat se starostmi povrchně hodnocenými a zavírali víčka, vykonavše svůj manželský úkol rádi a spokojeně znaveni. Ženy objaly nahými rameny muže, políbili je a potom už otevřeným oknem proudilo zapomenutí všech bolestí a rvavých otázek života. Spánek je krásná smrt živých. U cirkusu, na parcelách pod nebem spali lidé bez přístřeší

a služky se svými milenci hrubě oddanými. Básník šel městem. Psi ojedinele zaštěkli a vůz za vozem projel a zapadl do propasti noci.

Není hříchu, není hrůzy, je prostý život jak hovězí polévka. Jednoduchý a chutný, zdravý a teplý pro lidi dobré vůle přichystaný pokrm. Kdo nechcete jísti, nejezte, ale neříkejte, že na dně talíře je kapka jedu, anebo diamantový prach. Není tam ničeho takového. Jedině na nebi nad talířem je pán Bůh.

Básník zamával rukama před očima. Doma ležel najednou dopis z Paříže.

Milý příteli,

nyňi ji určitě již miluji. Nepřijala mne, bydlí s ním. Jsem skoro již bez prostředků. Víím co to je láska, láska je nešťestí. Včera jsem za poslední peníze koupil kytici růží a poslal jí je s dopisem. Čekám, až přijde okamžik, kdy se vrátí, nebo já ji dobudu. Nejspíše však ji zabiji.

Tvůj Karel.

Obrátil dopis. Jakoby obrátil list v knize. Začínala nová kapitola.

Druhého dne s večera šel v tmavém kabátě, se vším, co mu zbylo, směrem k nádraží. V ruce měl kufřík a v srdci nápěv milostné písně. U električky potkal stařečka ze hřbitova.

– Dobrý večer. Jdu posvítit naší mamince. Jdete na hřbitov?

– Ne, dědečku, já jedu do Paříže!

II. DÍL: PAŘÍŽ

SETKÁNÍ

Není rozhodně náhod. V Paříži na Place Pigalle je krčma, kde na zinku baru hrají námořníci a černoši v kostky. Světlo tam má rýmu a teplo zakouřeně kašle. Barman s ovázaným hrdlem bílým obínadlem, které vypadá ve výčepu právě tak nechutně, jak znamenitě by se hodilo do bílé nemocnice, domíchal vždy stejné drinky různých jmen (a cen), klaně se do taktu s posuny a pohody niklového kotlíku. Na ulici bylo světlo rána, neboť v létě v půl třetí je den, a chodci spíše jíž počínají znovu choditi do vináren, než v nich končiti noční výlety alkoholu světa. Již vyprchala 90ti% báseň noci a mráz, jenž i v létě trne v kostích, zachvěl posledním hostem vinárny, se záhadným nápisem

O 20100 O,

nade vchodem. Barman utíral kostkovanou utěrkou mosaz a židle. A holka cinkala v dřezu sklenicemi, které tolik snů a tolik domyšlivých opilství roznesly se rtu ke rtu. Žlutá lampa, opálená tvář mixerova a zlat' mosazi bojovala s modrým, pramenitým ránem a zburcovala nyní již dokonale hosta-spáče k životu. Z každého snu člověk vystřízliví, jej napadlo. Zaplatil zvonivými drobnými, neboť v montmartreských krčmách se pije lacino a vyšel ven, střízlivý až k pláči a zklamán dnem, který nikdy by neměl začít.

O 20100 O

slabikovali dva ponuří bohémové, kteří vypadají jako ti lidé, co chodí psát básně na hřbitov montmartreský, jenž sní s bezinkami a akáty sen, ponořen v srdce civilisaci, neboť nad ním drnčí po železném mostě, plném rour živé vody a elektřiny.

ny, omnibusy A L. (Ano, život je smutný jako železný most.) Byli to jistě cizinci a mluvili neznámou řečí plnou tvrdých, jakoby dřevěných slov, vedle voňavých vánků, dýchnutých něžně na jaře. Měli široké pláště tmavé barvy a čepice a dýmky. Zdálo se, že velmi mnoho bděli. Vinárnice přišla stáhnout železnou roletu s lomozem, který ráno 2x tolik křičí a tak tu zbyl jen podivný název, dva tajemní cizinci a člověk, jenž odešel poslední z vinárny. Opřel se o lucernu a čekal. Vyhlížel, jakoby se díval jak na podzim padá listí se stromů. Pak se nesl jeho hlas volně a směle ránem s mlékačkami.

– To znamená Au vin sans eau, je to rozhodně hyperbola, nebo ironie, nebo eufemismus či jak to básníci nazývají. Víno mají bídné, ale člověk se lacino opije.

– Ale vy nejste také zdejší, řekl jeden z cizinců, usmívaje se vinárenskému vtipu, mluvíte jako starý známý.

– Myslím, že buď se známe všichni, anebo se lidé vůbec neznají. Ty vztahy, které mezi námi existují, jsou malichernostmi k smíchu a pláči. Řekněte mi co dělat, je-li již den?

– Nemáme nic na práci. Utloukáme život a sny jako motýle, sníce o jedné ženě, kterou snad chceme zabít. Myslíte, že je to bezúčelné jednání?

– Oh ne; je to lidské. Jako je lidské se tady vychcat, pánové!

Modrý den zbledl a alej temných stromů ztvrdla podél chodníků v stabilní skutečnost, jaká je na pohlednicích. Plakáty a domy dostávaly barvy syté a pravdivé, písmena stávala se obchodnickou nutností a lyrika noci prchala z těla noci jak moč na pouličním záchodku.

– Půjdeme na jedno černé, navrhl samotářský cizinec a vešli do kavárny, kde stály zježené židle na stolech a služky s houřavými ňadry a politými klíny zástěr, metly smetáky podlahu.

Seděli mlčky a cítili, že je jim všem třem krásně a nemyslí na nic. Tyto stavy po prohýřených vysílených nocích jsou velice zbožné a bůh je seslal lidem, aby se mohli káti z hříchů. Neboť v tento okamžik nebylo lze zhřešiti a ani odpadlíkovi by se nezdařilo rouhati se bohu. Vždyť smír noci s dnem v nejranější chvíli se vtělil a lhostejné to, co bylo, se odporně propadávalo do pekel zavržení. Bylo spravedливо napsati báseň. Báseň, která by v tichu kavárny a v probuzení ulic zakřikla, jak ptačí zpěv na Place de l'Opera v 1/2 19 večer zapláče.

Samotářský cizinec se díval přes rameno neznámému souduhu jak píše báseň o Paříži.

PAŘÍŽ

*Ratata ratata tá,
Paříž je holka nahatá.
Nahá tanečnice
Vběhla do ulice,
Brali ji do filmu.
Otec rád dobrý doutník,
Což abych bludný poutník
Jej tady koupil mu.
Hotel Continental
Je dům jak stodola.*

*Kupujte si Dental,
Reklama plápolá,
Černoch cení zuby,
A člověk odolá.
V autech Angličani
Jsou všeho světa páni
A nosí čepice.*

*V Hôtel - Ritz
Denně tancují,
Zemské hvězdy si kupují
Za krásné střevíce.
Ratata ratata bum
Paříž je veřejný dům.*

Zakončil ohromnou tečkou.

Potom pojednou třetí, co byl sám, přestal mluvit francouzsky a s úsměvem řekl

– Jsme krajané. To jsme se podivně sešli. A tu jeden z cizinců vyskočil jak pružné péro

– A já vám povím, kdo jste vy! Vy jste člověk s perlou! Neznámý sáhl do kapsy své vesty a vybalil z papíru bílou svítící perlu. Položil jí na černou hláď stolu, kde se leskla jak bosonohá tanečnice a obrážela všechny vzpomínky tří přátel.

Ze zadu přistoupila nespěle služka s nahými rameny, říčná od úklidu, a v němém dojetí se dívala na kulatý bílý zázrak na stole. Rukou si setřela pot s tváře. Nikdo ani nepromluvil.

Tak se sešli člověk s perlou, básník a medik v Paříži.

OPILÁ BEZNADEŽ

– Ale dnes nemám již naděje, dokončoval vypravování o své lásce medik, zatím co venku se nebe rozplakalo a dešť bubnoval srdceryvně na římsa okna.

– Láska se tak náhle zrodí, vzplane a vybuchne, jak smrtící náboj v lidském těle, dlouho jsem nemiloval a pojednou snad až po únosu jsem večer sobě v zrcadle řekl šeptem: miluji ji. Dnes již nemám naděje. Odjíždí se svým boháčem do Ameriky na velké bílé lodi. Loď je ostrov Robinsonův, je to skleník lásky. Již se mi nikdy nevrátí.

Básník, jak ozvěnou skála, dutě promluvil:

– Jíž se mi nikdy nevrátí, a smrtelná bázeň z času a života klesla na ně, jak na sebevrahy. Muž s perlou hladil svůj poklad a usmíval se daleko, daleko, až do Ameriky. V záhybech hvězdnaté vlajky kroužilo hejno bílých racků. Díval se daleko světem a neusmál se. Svět nebyl k smíchu.

– Jistě se s ní ještě dnes sejdeš, buď zmužilý, říkal básník, vše se může pojednou proměnit.

– Již jí nikdy nevidím, nikdy ji již nevidím, bědoval medik a celá podkrovní komůrka ve čtvrti Montparnasse vzlykala s sebou. Muž s perlon se díval daleko ven a básník opakoval:

– Jistě ji potkáš dnes na ulici a řekneš jí několik ostýchavých slov a utečeš, abys nezhřešil; bude hrdá a odmítavá, pamatuj na to, zraní tě, zkrvácí, prosím tě neklesni, nepros a vzmuž se. Má láska zemřela, tvoje může z mrtvých vstát.

– Ne, ne, spíš tvoje mrtvá milá s děťátkem na ruce, jako Panna Marie, otevře dveře a vejde v bílém závoji a dovolí ti líbat jí ruce. Spíš ty s ní životu navracenou půjdeš do opery na krásné představení a zlíbáš jí v ohybu schodiště na rty. Já,

příteli, lásku svou již neuvidím. Mezi lidmi jsou větší překážky na zemi než je smrt.

Mezitím se snad pozvolně pootevřely dveře a v nich se objevila krásná paní v černém plášti a klobouce. Otočili se všichni po ní jako po zázraku a proto její hlas také tak tiše plul komůrkou:

– Karle, přišla jsem se s vámi rozloučit. Člověk neví co to je láska. A neví-li, pak se svěří osudu jak mrtvý zemi. Podala medikovi ruku s bílou růží. Abyste na mne vzpomínal!

Medik vykřikl jako střelený pták: – Má, má! a zalomiv rukama jako pták křídly, zakryl si obličej. Její obličej se bolestně ztáhl, počala plakat. Paříž pod oknem a komůrka pod samou střechou u nebe bylo slzavé údolí.

Když vyhlédli, nebylo nikoho již ve dveřích a jen dole, snad již v přízemí, skřípaly schody a bylo slyšet pláč. Vyběhli na pavlač, ale v půl cesty se vrátili. Asi se jim to jenom zdálo. Byl to sen. Nikde nebyla bílá růže, kterou podala medikovi.

Teď už nic nemá významu. Proč ještě žijí lidé a slunce svítí. Teď už je konec světa. A medik plivl do rohu komory tam, kde stály dva kufry jak pokojní psi.

– Já mám ještě dalekou cestu před sebou. říkal muž s perlou, dívám se hluboko do očí mořím a dálkám hor, ale nikde konec není, ničeho konec není, ani cest, ani lásek, ani neštěstí. Náš los je beznadějnější než si myslíte vy, neboť je věčný, bez konce je.

A muž s perlou vzal svůj kabát, co visel na věšáku u dveří s šli ulicemi dolů. V Rotondě modelky pily absinth a pokřikovaly na sklepníky. Hrdí bohémové, chudí jak psi, hostili společnosti krásných děvčat a zakouřený výdech lihovin vinul se z oken kavárny na tichý bulvár Raspail ke korunám stromů. Posadili se do Babylonu národů mezi lidi přátelské až

na nůž a veselé ženy, bezstarostné, poněvadž příliš se již zklamaly.

Nějaký negr opilý na mol, dupal do střepeň sklenice a vřeštěl jak posedlý americkou státní hymnu. Sousedka tří příchozích vyhrnula tečkovanou sukni a ukazujíc své nohy, polohlasně zpívala básníkovi:

*Ach Josefe, Józefé,
peníze máš-li,
tak mi kup modrou mašli,...*

Ale básník měl goticky sepjaté ruce a muž s perlou myslil na vzdálené kraje, kde uprostřed palem chodí tygři království a krajty s hroznější a kobrami visí se stromů jako jediné svůdné ženy, jichž dotek zaplatíš životem.

Negr dupal a bílý Angličan veda za ruku tlustou ženskou, volal celou kavárnou do všech dílů světa.

*To dnes již každá slepice,
i domácí to kur ví,
že v Paříži se nejvíce
rozkošných dívek z...*

Vid', má milá? zakončil hladě svou širší nevěstu a kavárna propukla v nadšený potlesk. Sousedka tří smutných dozpívala bezvýsledný chancon a medik dopil café natur. Světla kavárny svítila mastně koloni dokola a nějaký mladík blízko vyprávěl o krásné, čisté lásce, která se vznášela na křídlech motýlích nad květinami města a hyne slovem, které nebylo dosti voleno a tiše proneseno.

– Jsou takové lásky, ano jsou, – opakoval na konec smutně.

Mokrý asfalt bulváru a kvetoucí kořenáče v oknech, bílí sklepníci a šeredné taximetry svítili, bzučeli a hvízdali kolem kavárny, kde bylo jak v úle. Světelná reklama na protějším

domě, rozžala žárovky písmen a metropolitainí dráha červeně vykvetla na bulváru. Přicházely krásné ženy, mnohem méně již oblékané než chudé modelky, které krom své krásy, kterou prodávají, mají jen své tělo, kterým platí dluhy. Veselí malíři, bohatí i chudí, všech směrů a národností, zapalovali v koutech dýmky a socialistické noviny i obchodnické revue kolovaly z ruky do ruky. Každý mluvil a každý se o něco zajímal. Proto se snad právě stalo, že si nikdo nepovšiml muže s perlou, jak bledl až bílý jak papír, položil hlavu do rukou a jeho duše vzlétla, proplešši se mezi stolkou, s posledními slovy:

– Já hledal lásku a štěstí. Ach, láska, ach, štěstí!

Snad si někteří umělci všimli krásné duše, která vycházela z kavárny Rotondy, snad ji viděl i vrchní, i strážník č. 4793, co stojí na nároží, že vyšla bílá a nahá a pojednou zmizela, ale nikdo se neodvážil říci ani slova.

– Pojd'te, půjdem! Co tady? Ne? pravil medik tahaje za rukáv mrtvého a kývaje na básníka. Vstali a strčili do muže s perlou s několika slovy, ale muž s perlou se nehýbal. Zemřel.

Zavolali číšníky a za pozdvižení celé kavárny na velikém podnosu od černé kávy nesli mrtvého muže, stromořadím krásných žen, které voněly voňavkami a kolem mužů, kteří v tu chvíli všichni pomyslili na smrt. Průvod došel, návštěvníci kavárny pili těžké kořalky. Život je hnusně smutný.

Když však zvedli ruce mrtvého, ležely pod nimi dvě jasné bílé perly, veliké velikosti. Básník je vzal k sobě a medik smekl klobouk. Jeden ze tří zemřel.

Nebylo jim do pláče. Sedli si znovu za stůl a židli, na které před chvílí zemřel člověk, vypůjčil si bohatý Američan pro krásnou kinohvězdu s přebarvenými rty.

Spočítali svoje poslední peníze, poručili si víno a pak šli sšeřelými ulicemi napříč, po bulvárech, které hýřily noční illuminací. Vodotrysky lamp a křivky reklam, výbuchy smíchů, vyvolavačů a povyk obecnstva, jako vařící se víno v průsvitné, křehké sklenici lidskosti, stála Paříž. U Opery, kde muži prodávají své tělo a mají kalhoty v zadu rozpínací, na velkých hodinách svítila půlnoc. V kavárně de la Paix pili lidé drinky, kávu a limonádu, odměřující chválu i hanu rojným čarám nevěstek, které s pěstovaným poprsím a laskavými slovy nabízejely svou něžnou a nikdy hrubou lásku, zachovávající francouzský takt a sexuální vkus. V Opeře fialová záře byla jak pohádková a když ve Folies Bergéres spatřili nahou tanečnici na světelné zeměkouli tančit v královsky nádherné dekoraci, zdál se jim západ orientální nádhery. Což teprve když v promenoiru slečna Molly anebo Margot přišla a šeptla krátké slovíčko: Opium, byť byly tresty sebe přísnější. Lesklé automobily před kabaretem a lesklejší oči žen na scéně, to je noční obraz Paříže.

Dva přátelé velkou nocí jdou a slyší, že lidé si vypravují o lásce a smrti i o maličkostech. Je jim lehce a tanečním krokem jdou okolo světa jiskrně bláznivého a pijí vína po skleničkách. Graves, Barsac, Sauterne, Pommard, Beaujolais, Médoc anebo i Mumm a Mercier, Veuve-cliquot.

A skleničku Benediktinky v podzemním Cabaret des Néants na Montmartru, poblíže rudého Moulin-rouge. Sedí se tam za rakvemi u dohořívajících svíců života a z živých lidí dělají mrtvoly. Skutečně bylo jim blaze, když těžké hlavy položili na dubová víka rakví a poslouchali oplzlé výsměchy, plné rouhání se bohu, které recitoval podnapilý conférencier v obleku zřízence pohřebního ústavu.

K čemu jsou neplodné ženy a neplodní muži, k čemu je hluchost myšlének. Skutky zemřely, zbyli jen pohřební řečníci. Není-li pravda, že lépe je smát se smrti než věřit ve vykoupení, není-li lepší rouhat se bohu než modlitba?

Zde již nic nebude krásného a nic velkého. Vše v minulosti se vyžilo a jen křečovitá touha po životě dá zrodit světu několik perversních hrbáčků a to bude jediná novina. Jak daleko je život Betléma!

Na rukou skřížených na rakvích, ležely hlavy dvou přátel a perversní vtip moderních mužů se spojil s gesty modních kurtisan v pohodu umírající noci. Venku se modralo ráno, snad kvetly zahrady na svazích k jihu obrácených, ale zde dva přátelé tleskali nejoduševnějšimu člověku – artistovi, který na produkčním podiu šestnáctkrát zadkem shasil svíčku.

NA PÓLECH

Počínali mítí hlad. Vstávali lační a kouřili sesbírané cigarety. Ruce měli v kapsách a chodili zimomřivě městem, po nábřežích a kolem velkých obchodních domů, kde lidé nejvíc věcí ztratí a tu jednou odpoledne, právě vyšli z krámu, kde básník prodal vestu a poslední límeček, našli teplou housku. Snědli ji hladově. To byla točna hlubokého života. Jejich tváře i pohyby se měnily v zloděje, jejich řeči a myšlenky byly krvežíznivé a počali si libovati v žargonu s holkami za pár krejcarů. Mohli hledat místo, ale nezdálo se jim možné si vydělávat peníze. Nebyli smutní, byli jen zrazení. Vždyť smutek i radost jsou střídavé vlny harmonického pohybu, vyměňují se jak oblaka na nebi. Existují těsně vedle sebe a je lží hledat hluboký dojem události po několika dnech. Člověk není tak citlivá skleněná vása, není tak morální figura, jakou se staví. Neměli

se před kým přetvařovati, byli tedy docela upřímní, smáli se směšným a krajně spravedlivým lidem, zvažněli při prosbě žebračky a rodinném dramatu, konečně plakali, když si vzpoměli na lásku.

Usedlí ke stolu v krčmě poslední třídy s vozkou, který páchl. Pili vodu a dívali se na své ruce, poněvadž se již dlouho nemyli. Myslíme, třeba na domov, na opuštěné rodiny, rozvrácené krby domácí, o jichž kráse snili otcové, když poprvé uléhali s matkami s úmyslem stvořit svůj život. Myslíme třeba na lásku, kterou honíme jako v detektivním románě, ale nemyslíme nikdy na to, že by bylo lze vydat se domů a znovu začít zřícenou stavbu. To se snad nikdy nemůže. Myslíme, že jsme ztraceni a věříme jenom již v holého boha.

Medik položil hlavu na ruce a spal. Zdálo se mu o špinavém prádle s smačkaných šatech. Daleko široko bylo nepřehledné množství něčeho, co leželo a bylo nepříjemné, nevěděl, co to je, ale věděl, že je toho nesmírné, beznadějně množství. Potom již nedal hlavu do dlaní, neboť jeho stará košile páchla nepříjemně.

Básník psal po stole báseň. Škrtil a znovu psal a v lampě umíral petrolej. Navracely se k němu pojmy cizí a neznámé, jakoby k poplivanému stolu, politému neštěstí tohoto brlohu přistupovaly průsvitné víly v modrých a růžových závojích.

Vinárník je vyhodil, že počmárali stůl. Básník si zahvízdal, medik zaklel. Už přestal je bavit pozemský život bídy a tak se dívali na měsíc, vysoko na nebi mezi horami snů, zářil jasný a krásný jak zamilovaný pierot. V rue de la Seine je smutná noc. Je divné, že tam v noci se neplazí hadi. Co dělat, když není zač spát, zač žít, zač milovat.

Pojednou básník, bez čepice, bez límce, v roztrženém kabátě se shýbl. Zvedl něco se země a zůstal stát. A pak se dal

do hlasitého smíchu. Zamával rukou, ve které držel svazek 1000 dolarových bankovek. Bylo to nesmírné jmění.

– Našel jsem to, leželo to zde na zemi, nikdo si toho nevšiml.

Neuvažovali o možnosti navrácení, ani o falešnosti nalezeného, ale byli si docela jisti svým velkým majetkem. Bylo tak přirozené, mít v dřevěné kapse posledního kabátu mnoho milionů, když před chvílkou neměli ani na revolver, ani na provaz a byli by se musili pouze utopit.

V několika minutách stanuli před hotelem Continental dva trhani a žádali apartement. Livrejovaní hodnostáři hotelu se útrpně usmívali této hříčce drzosti, která nemohla jinak skončit než kopancem vrátného. Ale jeden z otrhanců vtiskl zelenou bankovku do ruky maîtres d'hôtel a oba páchnoucí, nemytí chlapi se v malé chvíli vznášeli k prvému patru ve voňavé zdviži, v průvodu dokonalého lift-boye. Otevřeli dveře vkusným nevkusem zařízeného pokoje a dopadli do křesel jako dva venkované po cestě nebem.

Pokoj se leskl hotelovou nádherou vypočítaného pohodlí. Červené koberce pluly jak Rudé moře ode zdi ke zdi s mrazné postele svítily právě tak jako porculánové nočníky.

Medik se dotýkal skel a lesklých předmětů a básník mimoděk se podíval na stůl, kde ležel urovnán svazeček bankovek a do koše na papír, kde bylo několik smačkaných listů. Takový byl rozdíl mezi nimi a nimi před čtvrt hodinou. Ale pak se znovu podíval do koše na papír a zvedl zmačkaný dopis nebo útržek z deníku. Bylo tam několik slov:

Nemohu se stále ještě rozhodnout pojedu-li...

Básník strčil dopis rychle do kapsy. Medik počítal balíček bankovek. Bylo to mnoho peněz. Vydechtl jako po práci a rozpačitě se ohlédl kolem. Jejich šaty páchly potem a špínou.

Měli roztrhané kabáty, ale oči jejich se nezměnily. Viděly teď světlo jako viděly tmu v rue de la Seine. Pokoj svítil a hrál lomy světél, jak artista zrcadly. Básník vstal, prošel dvakrát, třikrát pokojem a zastavil se. Medik mlčel.

– Co s tolika penězi, není-li již lásky?

Co pak se dělo v tu chvíli jinde, když medik dal přinést pět lahví těžkého vína?

ŽELEZNÁ VĚŽ

Jinde patrně mnoho lidí umíralo a na parníku mezinárodní společnosti pro paroplavbu (Intern. N. Corp. S. A.) v prvotřídním divadélku tančila nahá kráska Anabill Corall s velikým růžovým vějířem pro potlesk pánů ve fracích a žárlivé úsměvy miliardových princezen. Byli zde členové vlád, předsedové bank a téžařstev a u jednoho stolu medikova chudá nevěrná s bezvadným milencem. Dívala se na něho, pohrávajíc sklepicí cocktailu, který měl důstojně alkoholické jméno jako Prince of Wales, Benjamin, Nog Egg či Regina Victoria.

Anabill Corall měla nohy jak porculánové květiny a vlas jak dech Venušin. Americký generál, kterého kdysi milovala a dnes, kdy kurs armády klesl tak hluboko, vodila jak psíka za sebou po světě, rozplýval se dětinským nadšením objednávané hromady květin z lodního skleníku. Anabill Corall tančila také ve zřítelnicích očí bezvadného pána a Eva, kdysi chudá milenka medikova, strachem se chvěla, aby to nebyl tanec jí osudný. Anabill Corall měla ňadra pevná a kulatá a když dotančila vypíala své tělo, bez poklony přijímajíc frenetický potlesk. Milovala se a zálibně hladila své nahé prsy a růžové boky, jež se vlnily tanečním dechem.

Chudá láska medikova vyšla na chodbu, opřela hlavu o bílé pažení paluby a slza padla do vody ohromného atlantického oceánu. Byla tak malá a drobná v modré noci, kdy hvězdy svítí nahoře i dole a andělé poletují s racky od stěžně ke stěžni nad šroubem rozvířeným vírem hlubin. A tak se stalo, že uprostřed nejbohatší společnosti zeměkoule, kde libry a dolary zápasily o prvenství, kde svět se podobal kuličce rulety šílené roztočené nad řadou čísel, kde z moře se rodily mrakodrapy nelásky a merkantilní vášeň bublala ve slovech, že zde uprostřed se ozvala nad mořem tichá píseň zpívaná prostým jazykem malého národa, smutná až hvězdy padaly:

*Milovala jsem
jen jedenkrát
v životě svém...*

Tuto píseň prý slyšeli právě o půlnoci Eskymáci v Grónsku, Islandčané v Rijkjavíku, Irové v okolí Tipperary a Limericku, Američané v Novém Skotsku a na Labradoru i Černoši na Kapverdských ostrovech. Ale neslyšel ji medicinae kandidát v Paříži na balkonku hotelu Continental, kde na rue Rivoli jezdila auta, kol chmurného Louvru k zeleným Tuilleriím,
– Nebudeme uvažovat co podniknout. Zítra pojedeme za Evou. Slyšíš, zítra odjedeme do Ameriky za velkým parníkem, který mi ji unesl.

V dálce se vznášela jako z pavučin bledá Eiffelka a nad předměstími vyletěly balony meteorologické stanice.

– Vidíš stepilou krásku. spanilou milenku železných ramen a nohou, řekni mi, která dívka má tak štíhlou postavu v Paříži? říkal básník neuvažuje již v nejmenším o svém nenadálém bohatství, ani o ztraceném mládí a lásce, ale hleděl do parkové dálky, kde se vznášela hejna holubů kol věže Eiffelovy.

Vzali auto a dojeli k výtahu. Vstupné obnášelo 3 frs za osobu. Bylo to tak málo pro člověka, který včera neměl ani centim. Ráno zvedalo mlhy, na Martově poli jezdili důstojníci z École militaire na koních a básník se svým přítelem byli první ve výtahu k oblakům. – Ne, ještě přistoupila krásná dívka podbarvených očí čistě zelenou barvou. Byla podobná Eiffelce svým štíhlým tělem a bledou zasněnou tváří, která byla bližší bleděmodré obloze a ranním červánkům než lidské pleti.

Zdvíž stoupala klidně a jistě do výše jako víno ke hlavě. Ohromné prostory náměstí a křiže ulic se rozkládaly kolem na všechny strany a po Seině plul parník Maréchal Joffre. Jímal se jich pocit závratí, jenž vnuká nezvyklou něžnost a lásku ke křehkým věcem a slovům. Dívka si položila krajkový šáteček na oči a básníkovi se zdálo, že umírá, neboť mu bylo tak krásně jako nikdy v životě. Vystoupili krok pod nebem a opatrně se přiblížili zábradlí.

– Hluboko pod vaší krásou leží svět a vy blednete? zeptal se medik slečny v černých šatech a bílém klobouku. Jejich ruce se dotkly na zábradlí 300 m nad Paříží a jejich oči se dotkly na 0'03 vteřiny.

Básník stál, jako hodiny stály a dějiny stály, jen prapor na vojenské škole se třepotal vzduchem jara. Co se teď děje v celém světě. Daleko, daleko je vidět, ale všechno je málo. Mnoho, velmi mnoho člověk může, ale nikdy ne všechno co by chtěl. Jeho zrak klouzal dole po nábřežích, viděl lidi jako tečky, viděl kukátkem paní co šla nakupovat, viděl malé dítě, co si hrálo u vody. Házelo barevným míčem. Hop, hop, hop, a míček spadl do řeky a voda vystříkla. Dítě se nahnulo, natáhlo ručičku a spadlo za míčkem. Neslyšel volalo-li, nikdo je neviděl. V Paříží bylo ráno a daleko jel jediný poštovní vůz. Výkřik se mu zadrhl v hrdle, byl by chtěl vyskočit, běžet

na pomoc, ale jen bezmocně, bezradně se otočil po svém příteli.

Medik a krásná slečna se líbali. Nikde na nebi nebylo člověka, jediná bílá holubice plula kolem železných ráfů osamocené hrotu Eiffelovy věže.

TEPLÁ VODA

Věčně nudný boháč se rozešel s medikovou unesenou láskou nadobro. Nebyla tak brda, aby od něho nevzala dosti peněz, které jí nabízel, ale odmítla mu poslední polibek. Byl tomu skoro rád a ona myslila, že jej zranila. Ženy jsou krutější mužů. Složila svoje zavazadla v New Yorku, přesídlila o 7 pater výše, kde byly lacinější pokoje a pak, aby jej již nepotkala s Anabill Corall, která již netančila před ním nahá, ale spala s ním nahá v postelí. Nepochopil, že zlomil tím pro sebe všechnu její krásu a daroval ji první den z rána diamantový náhrdelník s korálovou sponou. Ale přece se ještě setkala s Anabill Corall v hallu hotelu. Přišly blízko k sobě, tanečnice však se vítězně neusmála, podala jí ruku, stiskla ji s vřelým soucitem i s vděčností. A druhá láska, medikova Eva, řekla jí tiché nashledanou! Noc stála v ulicích, když osvětlený vůz ji odvážel bůh ví kam, a básník se právě dostrojil, neboť za velkými moři jinak se lidem vede a jinak jim slunce svítí.

– Jsme pozváni a jdeme na oběd. – Nevím o tom.

– Já o tom vím, má sličná přítelkyně s Tour Eiffe! nás zve do rodiny. V Paříži se neodmítá – vítězoslavně promlouval medik, a nyní již stoupali po točitých schodech ke čtvrtému poschodí, kde z neoznačených dveří si jedny vybrali. Tam to ne-

bylo. Zazvonili vedle a v pootevřených dveřích se zaleskl bělozubý úsměv úst roztomilé Marguerity. Podél její filigránské skleněné postavy, poněkud příliš navoněné proklouzli předsíní, kde státy necky, do pokoje s tatínkem, maminkou, strýcem, tetou, jinou tetou, ještě jinou tetou (celkem 3) a dvěma bratry.

Jak neslohové prostředí pro takovou krásku. Okolo zdí visely nevkusné barvotisky a na stole bylo prostřeno.

– Mne těší, uvítal je hranatý pán, celník s vousem a uniformovým kabátem u krku rozpiatým. Měl nemoderní boty a vlhké veliké ruce.

– Dcera mi vyprávěla, že jste z ciziny, z podivné země, rád vidím kus světa tady v tom malém pokoji. Jednou můj bratr zachránil utopeného a přinesli ho sem. Byl to také cizinec. Ale přijměte místa. Matko přines oběd!

Rozsedli kolem dokola v přehřátém pokoji, plném staromodních a ubohých krás, dětem snad nádherných, ale cizích tak světským lidem jako byl medicinae kandidát a básník.

– Ten cizinec tenkrát, obnovoval otec rodiny zapomenuté thema, byl z ohromné dálky a daroval mi několik známek ze své země. Jsou na nich palmy a zvířata u nás neznámá. Chudák, chtěl se utopit z nešťastné lásky.

Krásná Marguerita seděla jako socha na židli a její krásné ruce s růžovými prsty lehce držely plechovou lžici. Když Marguerita hladí tvář, vidí lidé anděly s průsvitnými křídly.

Celník zašoupal botama v nedostatku hovoru a všichni utkvěli na mramorové soše pozemské bohyně z Tour Eiffel. Usmála se výrazné kreslenými rty a lehce zachvěla rameny. Básník i medik se třásli hrůzou při pohledu na ni.

– Chtěl se utopit z nešťastné lásky, opakoval otec Margueritin, když zazvonil zvonek a nějaká služka frivolních očí přinesla dopis. Položila jej a hned zase odešla. Paní se za-

mračila, celník zakašlal nepřívětivě a Marguerita se usmála:
– To bude zase od dědečka.

Ale nikdo neotevřel dopis až teprve po obědě nasadil otec rodiny skřípec s oválnými skly a přečetl hlasitě, klidně až spokojeně dopis.

Drazí děti

stihan jsem ustavičným neštěstím a bičema osudu dnes tedy odpoledne žiti zakončím ranou s revolveru chcete-li přijďte se se mnou rozloučit do 1/2 16 vás dědeček.

Byli přimrazení podivnou situací. Jistě příšerný lakonický dopis o smrti dopadl sem mezi ně, krásnou Margueritu, otce celníka, několik tet a dva cizince, kteří rozčileně vstali a dívali se s krajním údivem kolem sebe.

Otec Margueritin zastrčil skřípec do odřeného, papírového pouzdra s nábožným klidem, Marguerita se usmívala jako Afrodita aneb Sfinga záhadně a ostatní nepřerušili běh zaměstnání, které počali před dojitím dopisu, medik a básník nechápavě hleděli kolem sebe. Jak tito prostí lidé chápali rozhodnutí svého otce.

– To je zábavné, že? volala Marguerita, kolébajíc nožkami na pohovce, – to je přec znamenitě zábavné, vidíte? Básník sáhl nerozhodně po klobouku.

– Ale, ale, promluvil starý pán, snad to neberete tak do slovně. To dědeček čas od času nám pošle takovéto psaní. To nic neznamená, můžeme s klidem zůstat doma.

– Jsou lidé, víte, kteří si myslí, že jsou nešťastní a zatím jim kde kdo smí závidět. Bud to říkají z nenasytnosti aneb nutně potřebují být nešťastnými, mluvit o tom, věřit tomu a jiným k věření předkládat. Jsou to povahy neobyčejně lyrické a citové. Náš dědeček je takovým člověkem. Pláče nad sebou a nic mu pak již nechybí, dovolíte-li mu se vyplakat.

– Je mi líto všech nešťastných, i těchto dobrovolně nešťastných, tím více, že budí nezasloužený soucit, pravil básník, kdežto medik již hovořil polohlasně s Margueritou, jejíž oči se prodloužily a bílá plet napiala jako struny nejjemnější harfy.

– Neštěstí, pane a neláska, ach to je tak smutné, říkal básník. Poznal-li někdo štěstí a lásku, hyne tvrdostí světa. Svět je stroj bez citu, jen s koly a kolečky, která běží, lidi raní a lidi drtí. Civilisovaní se stroji podivují, lidé se ho bojí.

– Ale, ale, usmíval se celník, není tak hrozně na zemi. Vy mladí lidé příliš sníte. Vše je tak prosté, berte svět jak roste, říkával můj pradědeček. Velké sny jsou základem zlých časů, čím menší cíl, tím lépe se dosáhne, tím dříve člověk je šťasten a odpočívá. Odpočívat po práci a pracovat pro odpočinek, klid a štěstí, to je to. Ale říkat civilisace, kultura, národohospodářství, to je příliš podivné. Já si vydělám mzdu o několika francích, nemíváme ani hlad, syn René hraje na housle a já v neděli s ním na klarinet. My si tak rozumíme, když se Paříž rozjede na výlety, do lesů s vodopády a potoky, aby se bosonohá vykoukala a smála a zahrála milostně s přírodou, sedíme opuštění dva v tomhle pokoji s kanárem a hvízdáme si. Jen dědeček někde uvažuje o sebevraždě. Život lidský je nejčistší v neděli, když unavený dělník na nic nemyslí.

Medik se vychýlil z okna vedle Marguerity a spatřil pod sebou hlubokou ulici a lidé byli až na dně. Trochu se smáli a pak se zeptala: Již jste někoho miloval?

Věděl, že tento okamžik musí přijít, věděl, že to bude vážný, hrozný okamžik. Bylo stejně bolestné říci pravdu i nepravdu. Rozmýšlel se chvíli, má-li lhát anebo mužně, kategoricky deklarovat minulost. Byl sklíčen otázkou a jejíma očima. Jeho hlas zhubl a bázlivě, upřímně bázlivě šeptal:

– Ano, miloval jsem již.

Bylo to zrazené zpovědní tajemství. Měl pocit, jakoby se byl svlékl před lidmi.

– Víte co, řekla, půjdeme jednou večer podle Seiny se dívat na milence, jak jsou směšší. A hodně se nasmějeme, ano?

– A sobě také? - Nejvíc.

To bylo vyznání lásky. Myslíl, že to bude vážná, chmurná chvíle, myslíl, že bude teatrálně tragická. Ani si nevšimla jeho odpovědi, myslíla jistě na to, jak posledně viděla milence, které vyváděl strážník ze zavřeného parku, že tam ve tmě kradli morálku.

– Pojd'te, volal básník, starý pán bude hrát na klarinet. Rozsádili se kolem stěn pokoje, na pelest' postele, na starou truhlu a židle, a starý celník přiložil k ústům klarinet a hrál.

Byla to píseň o nábřeží, o cirkuse, o salámu a o houskách, o starých botách a o kanáru, také o ženě a jejím těhotenství, i o polévce z hrachu a sklenici vína za frank, padesát.

A píseň zakončila jako každá pořádná věta jedinou základní notou, bolestně jednoduchou a starý pán utřel svým šátkem troubel nástroje.

Hluboká řeka Seino, v co ses to proměnila? Hluboká řeka života, říčko pitné vody, zdravé a výživné bez vírů a bez proudů, řeka života, potoku, rybníčku, louží!

Básník věděl, že medik miluje a že pro oči Margueritiny nepojedou do Ameriky. Věděl, že medik jde vedle něho a myslí ve verších. A tu, když se podíval na první stín v obloze s první hvězdou Večernicí, zdálo se mu o dětech, které hrály schovávanou a běhaly od stolu ke skříni a po celém pokoji, ale mírný dědeček Pánbůh, říkal usměvavým hlasem, všude a všude: Voda, voda, samá voda!

PERLOVÝ DAR

– Znal jste skvělou tanečnici Anabill Corall? Měla nohy jak stonek vině sklenice. Ó, byla velmi vinná!

– Znal jsem ji dobře a vím, že se zastřelila, pravil básník.

– Zastřelila se na Mont Blancu. V Evropě bohu nejbliže a lidem nejdále. Zdá se mi, že neměla příčiny. Snad chtěla pouze být andělem.

– Možná, že chtěla svést boha, říkal tlustý pán, který byl pozván jako svědek na svatbu medika s Margueritou.

– Byla velice krásná. Jak dnešní nevěsta.

– Oh, Marguerita je překrásná, říkal básník. Byl bledší a hezčí.

Když vešel medik do pokoje, usmíval se, a jemu po boku se usmívala Marguerita, mramorová láska z Paříže. Její úsměv byl podivné krásy, nevyzpytatelný jak úsměv Jocondy a tajil v sobě růže i hřbitovy, květy nevýslovné chuti a vůně.

– Vy, záhadná, říkali si hosté, co zjevíte nám dnešní noci? Snad nevejdete do hodovní síně oblečena skutečnými hvězdami, anebo snad chcete nás proměnit v pestré harlekýny a samu sebe v labuť královny Semíramidy?

Vážně usedli všichni k večeři. Mluvili o jakosti vín i jídel, pak i o ctnosti svých žen a konečně zabědovali nad sociálním stavem světa. Socialismus sdiskreditován nerevolučností umíral tuberkulosou, materiální kommuna střílela dalekonosnými řečníky hluché šrapnely, které neublížily aniž se podobaly krásnému ohňostroji, který obecní rada vsí vypouští před národními svátky. Pravda, spravedlnost a krása se stala závislou na moci a majoritě a nikde nebylo člověka. Nesmělo ho být, neboť svět popřel individualistu a nebylo než mluvit s břehu

na břeh a topit slova v řece. A ani bůh se neprojevil zázrakem, kterého tolik bylo potřebí. Proto bylo lidem smutno a pili víno.

Medik byl šťasten, Poněvadž nemyslíl na veliké věci a zdálo se mu, že bude spáti se ženou a mít děti, vychová je v muže a bude mít rodinu, kterou sám založí. Byl hrdý na své příští a usmíval se jako vlastník štěstí, kterému okolní svět je úplně pět. Poklepával vidličkou a říkal mezi sousty a doušky, – miláčku, – Margueritě, která jako socha nevýslovně bolestné záhady seděla po jeho boku.

Tlustý pán, co byl pozván za svědka, vzpoměl si při pohledu na ženicha a nevěstu na příběh, který se vyprávěl o vrátném v Louvre, že chodí spát s Venuší miloskou a odnáší si ji do postele každý večer, jsa šťasten, že má svou krásnou ženu. Tak krásnou, že o ní lidé píší v knihách a učí ve školách.

Básník připit na zdraví svatebčanů a pak si společnost rozsedla do všech koutů bytu. Zůstal sám na chodbě za dveřmi jídelny a kouřil doutník. Vzpomínal na to, jak se Marguerita záhadně usmívá.

Ano, usmívá se smyslem století. Nevěřecky se usmívá, krásně, svůdně a hříšně se usmívá překrásná Marguerita. A říkal si:

Já? co zmožu já, zda nejsme na mrtvém bodu snů a dění. Řekněte mi krásné ženy a hrdí muži, přihrádky knih a svazky hudebnin, proč nemohu a nedovedu stvořit nic jiného než dekadentní báseň. Ano, já vím, Marguerita se záhadně směje, poněvadž jsme propásli poplašné znamení bubnem, poněvadž je již pozdě dívat se ruskému východu, poněvadž jsme zůstati jakými jsme byli.

Jen dekadentní úsměv, úpadkový, frivolní hluboký smích záhad a tajemství perversních skutečností nám zkříví líci, když nejsme tak silni, abychom se spokojili malým štěstím a čistou tvrdou vodou života.

Jsmo v nové dekadenci, ne-jsmo od prvopočátku civilisace ve věčné dekadenci, zakončil svůj monolog a zvedl oči. Před ním stála Marguerita krásná a usměvavá s dlouhýma bílýma rukama jak květy leknínu. Pootevřenými dveřmi jídelny plynula hudba valčíku pomalého a teple smyslného právě jak ledově krásnou byla Marguerita, medikova, přítelova žena. Hrál sám tento valčík, který byl jistě vyznáním lásky a jeho štěstím prochvělý hlas volal od klaviatury:

– To tobě hraji, Margot!

Básník a Marguerita stáli si tak blízko, že těla jejich se dotýkala a básník cítil příliš výrazně nádheru pružného těla Margueritina. Ucítla to a vděčně se k němu přitiskla. Stáli jako k tanci připraveni. Byla ženou jeho nejlepšího přítele. Byla krásná a bílá jak socha tesaná z ledu, kdo se však dotekl její dokonalé pleti, v té chvíli uhořel na prach. Rty básníkovy a její se blížily sobě neodvratně a šíleně rychle jakoby nebylo života jinde než v nich a jakoby nebylo měřítek času a rytmu tepen než trysk v jejich srdcích.

Políbili se hořícím polibkem. Uchopila jej za ruku a otevřela nejbližší dveře. Byl zmaten a okouzlen jak v čarodějném kruhu. Na zemi v koupelně se mu poddala.

Když vycházeli, zůstal stát u dveří a slyšel, že když se vzdalovala, řekla: – Nashledanou! a pak vletěla medikovi do náručí a oba dva zmizeli směrem k ložnici. Tak končil román o úpadku.

Svatební noc byla stejně temná jako jiné noci a hvězdy svítily, ale nesmírně daleko. V jídelně se lidé bavili o poslední výstavě v státní galerii.

Básník vyšel ven. Ulicí jela rozhoupaná drožka. Osamělý chodec si hvízdal opilou píseň. Šel kolem vináren, kde třískali pianisté do kláves a někdo zpíval. V řece plulo pár

hvězd, snad tam utopili svatého. Mladá holka, jistě nemocná, jej vzala za ruku. Měla malou a teplou ruku.

Sedl si s ní do privátu, kde na červených záclonách byly vyšity růže. Říkal jí:

– Vidíš, teď se někde milují ženich s nevěstou a že to jejich svatební noc. Víš, co to je láska, holko ubohá?

Holka pootevřela rty, jakoby duši vypustit chtěla a pak dala ruce na kolena. Na záclonách růže zvadly a na zemi bylo sta otisků bot surových kočí, nádeníků a řidičů, kteří tělo i peníze mají, ale duše nemají. Holka vzdychla:

– Ach štěstí, ach láska, – ale nezaplakala. Dívala se do dálky jakoby dlouhá křížová cesta vedla k obzoru a měla tisíce zastavení. Zajíkla se jakoby slzy jí vytrysknout měly, ale nevytryskly.

Básník jí daroval dvě bílé slzy, perly utrpení a vyšel ven. Nezavolala za ním, možná že zemřela; co se stane s duší chudé holky, když zemře ze stesku? Snad se vznese i prostitutka k nebi a snad má křídla, létá po nebi, dokud nezemře nějakou andělskou nemocí. I věčnost musí být smrtelná.

Básník šel městem, bylo pozdě k ránu a bleděmodré mlhy visely s oblak. Tu a tam potkal 2 smutné oči a prosebně se usmívající bídu lidskosti. Potkal psa, jenž ztratil domov a viděl člověka, který zavraždil této noci trafikantku. Neměl čeho se zachytit, nač myslit, co chtít.

Pak jela v kočáře dáma, na krku s velkou šňůrou perel. Kočár klapal až zmizel a svět stichl.

S tímto světem jsme u konce a ani kořist života bludných Ahasverů není kapka živé vody. Chceme nové myšlenky, nové skutky pro nový život na místě restaurace zřícenin. Chceme buď konec světa anebo vzkříšení. Už dost jsme se nao-travovali sebou samými. Dost je rovnic bludného zvěrokruhu,

bludných blíženců. Otrava je ve všem. Pessimismus snídá naše mládí.

Zde nejde nic dělat než velkou revoluci v myšlení.

A přece se člověku chce smát. Být vesel a ve všem vidět upřímnou komedii. Básník se postavil na hlavu a řekl okřídlenou větu: Tímto okamžikem počíná veliká doba legrací na světě. Tak byl dán nový bod pokračovatelům dějin a slavnostně byl překročen obratník kozorooha.